

Nr 176.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående avstående till Lunds stad av kronans rätt till läroverkstomten i Lund med därå uppförda byggnader; given Stockholms slott den 9 mars 1923.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Olsson anför:

Sedan stadsfullmäktige i Lund i skrivelse den 15 juni 1916 gjort ansökning i fråga om stadens åtagande av byggnadsskyldighet för

Avstående
till Lunds
stad av kro-

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 141 häft. (Nr. 176.) 1

naus rätt till
läroverks-
tomten i
Lund med
därå uppför-
da bygg-
nader.

högre allmänna läroverket därstädes samt beträffande överlåtelse på staden av läroverkets byggnader m. m. ävensom vederbörande myndigheter yttrat sig över denna ansökning, fann Kungl. Maj:t genom beslut den 18 januari 1918 ej skäl bifalla ansökningen. Kungl. Maj:t anbefalldes i samband därmed länsstyrelsen i Malmö att lämna stadsfullmäktige tillfälle att göra den förnyade framställning i ämnet, vartill i ärendet avgivna yttranden och förhållandena i övrigt kunde anses böra föranleda.

Sådan förnyad framställning har gjorts av stadsfullmäktige i skrivelse den 4 maj 1922. Sedan yttranden häröver numera inhämtats från vederbörande myndigheter, anhåller jag att åter få anmäla frågan om Lunds stads åtagande av byggnadsskyldigheten för högre allmänna läroverket därstädes jämte därmed sammanhängande spörsmål om avstående till staden av kronans rätt till läroverkstomten i Lund med därå uppförda byggnader.

Till en början torde jag därvid få lämna en redogörelse för först omförmälda, av stadsfullmäktige i Lund gjorda ansökning och dess behandling.

I ansökningen hänvisades till ett vid densamma fogat utdrag av protokoll hos stadsfullmäktige den 9 juni 1916, av vilket framgick, att stadsfullmäktige då beslutit åtaga sig att

dels, i huvudsaklig anslutning till i ärendet av särskilda kommitterade framlagda trenne ritningar med förslag angående tillbyggnad till katedralskolan i Lund, låta utföra tillbyggnad till läroverkets nuvarande byggnad med fasad åt Gröne-gatan ävensom erforderlig inredning, med anhållan om tillstånd att uppskjuta ifrågavarande byggnadsarbetens påbörjande, till dess efter världskrigets slut det blivit möjligt att på rimliga villkor upplåna nödiga medel, dock att arbetena skulle begynnas inom fem år och helst dessförinnan, varvid emellertid stadsfullmäktige förutsatte, att, i fall den ekonomiska situationen vid den tiden långt ifrån att hava förbättrats ytterligare försämrats, fortsatt uppskov skulle beviljas;

dels i övrigt bekosta de nödiga reparationer och underhållsarbeten, som där-efter kunde komma att påkallas för läroverkets byggnader i den mån medel här-för ej kunde erhållas ur läroverkets byggnadsfond, ävensom, med förbehåll om rätt för stadsfullmäktige att själva pröva behoven, erforderliga nybyggnader;

dels ock tillhandahålla läroverket vid uppstående behov byggnadstomt och lekplan av erforderlig storlek samt bostad åt rektor eller skälig hyresersättning åt densamme, på sätt i läroverksstadgan §§ 213 och 216 närmare förmäldes;

allt med stadens frånträdande i dessa avseenden av dess rätt på grund av överenskommelse den 27 april 1837 mellan domkapitlet, domkyrkorådet och staden, mot nedan omförmälda vederlag, förutsättningar och villkor:

1:o) att till staden överlämnades med full äganderätt läroverkets nuvarande

fasta egendom i Lund med samtliga därå uppförda läroverket tillhöriga byggnader, så snart underhållsskyldigheten av läroverkets lokaler av staden övertagits och den ifrågasatta tillbyggnaden hunnit uppföras, dock med iakttagande, att dessförinnan eventuellt utfallande brandstod tillföle läroverkets byggnadsfond, skolande jämväl de byggnader m. m., som därefter tillhandahölles läroverket av staden, anses som stadens egendom;

2:o) att staden omedelbart finge fri dispositionsrätt över den del av gamla läroverksbyggnaden, som högre allmänna läroverket icke behövde, med skyldighet dock för staden att vid eventuell om- eller tillbyggnad av densamma tillse, att ljusförhållandena i den nuvarande nya läroverksbyggnaden icke försämrades;

3:o) att för den nu ifrågasatta tillbyggnaden ett bidrag av 40,000 kronor bereddades staden från stiftets byggnadskassa;

4:o) att läroverkets byggnadsfond skulle helt övergå till Lunds stad, sedan de sparbankslån guldits, som läroverket för sina byggnadsbehov redan upptagit, med åtagande från stadens sida att, sedan fonden av staden övertagits, använda medlen endast för de i § 219 läroverksstadgan föreskrivna behov, samt med befogenhet för läroverkskollegiet att efter därom gjord framställning, få sig årligen av stadsfullmäktige anvisat ur fonden erforderligt belopp för omedelbar disposition till de i nämnda paragraf omförmälda ändamål, skolande byggnadsfonden jämväl efter det staden övertagit byggnadsskyldigheten för läroverket äga rätt att komma i åtnjutande av samma terminliga avgift från varje ej vederbörligen befriad lärjunge, som vore eller bleve i allmän författning bestämd att till byggnadsfond för högre allmänt läroverk utgå: och

5:o) att läroverket tillförsäkrades att få sitt behov av lärarkrafter fyllt beträffande extra lärare genast och beträffande ordinarie, så snart erforderliga anslag av riksdagen beviljades.

Under hänvisning till de sålunda fattade besluten anhöllo stadsfullmäktige i förberörda ansökning den 15 juni 1916,

att ifrågavarande byggnadsarbetens påbörjande måtte få uppskjutas, till dess efter världskrigets slut det blivit möjligt att på rimliga villkor upplåna nödiga medel, dock att arbetena skulle begynnas inom fem år och helst dessförinnan, varvid emellertid stadsfullmäktige förutsatte att, ifall den ekonomiska situationen vid den tiden långt ifrån att hava förbättrats, ytterligare försämrats, fortsatt uppskov skulle beviljas;

att till staden överlämnades med full äganderätt läroverkets dåvarande fasta egendom, så snart underhållsskyldigheten av läroverkets lokaler av staden övertagits och den ifrågasatta tillbyggnaden hunnit uppföras, dock med iakttagande, att dessförinnan eventuellt utfallande brandstod skulle tillfalla läroverkets byggnadsfond, och med skyldighet för staden att vid eventuell om- eller tillbyggnad av gamla läroverksbyggnaden tillse, att ljusförhållandena i den dåvarande nya läroverksbyggnaden icke försämrades; samt

att för den ifrågasatta tillbyggnaden ett bidrag av 40,000 kronor bereddades staden ur stiftets byggnadskassa.

Över ansökningen avgåvos yttranden av rektor och läroverkskollegiet vid högre allmänna läroverket i Lund samt delegerade för läroverkets byggnadsfonds förvaltning ävensom den 18 oktober 1916 av domkapitlet i Lund, den 16 juni 1917 av dåvarande läroverksöverstyrelsen, den 17 augusti 1917 av länsstyrelsen i Malmö och den 3 november 1917 av justitiekanslersämbetet.

Domkapitlet tillstyrkte, med förmålan att Lunds stifts byggnadskassas tillgångar vid 1916 års början utgjorde 96.666 kronor 83 öre samt att kassan ej haftade för några skulder eller åtagna förbindelser för byggande eller underhåll av läroverkshus i övrigt, på anförda skäl, att ur kassan ett belopp ej högre än 25,000 kronor beviljades åt staden.

Läroverksöverstyrelsen överlämnade instrument över värdering av läroverkets tomt och byggnader, vilken värdering på överstyrelsens föranstaltande den 5 maj 1917 verkställdes genom en av fem personer bestående nämnd; enligt instrumentet hade byggnaderna värderats till sammanlagt 438,000 kronor och tomten till 50,000 kronor. Beträffande ansökningen anförde överstyrelsen huvudsakligen följande:

Sedan genom kungl. brev den 9 december 1836 blivit förordnat, att i Lund en katedralskola skulle inrättas och lämplig lokal för denna anskaffas, inköpte staden Lund för 5,000 riksdaler riksgälds och anvisade för sagda skola fastigheten med tomtnummer 100 och 101 vid Kraftstorget i nämnda stad. Härigenom skulle staden Lund i enlighet med en mellan staden och domkapitlet samt domkyrkorådet den 27 april 1837 avslutad överenskommelse bliva befriad från alla anspråk på vidare bidrag till katedralskolan. Nämnda fastighet kom emellertid icke att användas för ifrågavarande läroverk utan försålles. Köpesumman uppbars för läroverkets räkning av Lunds domkapitel och med bidrag av densamma inköptes år 1837 för en summa av 20,000 riksdaler riksgälds fastigheten med tomtnummer 222 och 223 vid Stora Södergatan, där läroverket sedermera under långa tider varit och alltjämt är inhyst. Senare för läroverket uppförda tillbyggnader vid Svanegatan ävensom den nya gymnastikbyggnaden hava bekostats av läroverkets byggnadsfond och Lunds stifts byggnadskassa, under det senare tillkomna uthusbyggnader och det år 1896 färdigställda läroverkshuset med fasad åt Grönegatan uppförts huvudsakligen med medel ur sist nämnda kassor men också med bidrag av Lunds stad å tillsammans 59,000 kronor.

Vad angår ansökningens första del framhöll överstyrelsen, att läroverket undervisningslokaler i fysik, kemi och biologi, som äro inrymda i läroverkets vid Svanegatan liggande byggnad, äro i så hög grad olämpliga och otillräckliga, att undervisningen inom vissa grenar av sagda ämnen icke kan nöjaktigt upprätthållas, varför varje uppskov med anskaffande av ändamålsenliga lokaler för sagda undervisning betyder en förlängning av det verkliga nödläge beträffande undervisningslokaler, vari läroverket redan alltför länge befunnit sig. På grund härav ansåg sig överstyrelsen icke kunna tillstyrka, att uppskov med byggnadsföretagets

påbörjande utsträckes till längre tid än fem år, räknat från den dag då stadsfullmäktiges beslut i förevarande ärende fattades.

Vad därefter beträffar den andra delen av den gjorda ansökningen förordade överstyrelsen, då det med hänsyn till läroverkets trängande behov av utvidgade och förbättrade lokaler för undervisningen ävensom med tanke på frågans viktiga framtida innebörd för läroverket finge anses synnerligen angeläget, att byggnadsskyldigheten gent emot läroverket övertages av staden, och då bifall till denna stadsfullmäktiges anhållan torde vara en nödvändig förutsättning för stadsfullmäktiges ovan berörda under vissa villkor gjorda åtagande, för sin del, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att sökandens anhållan beträffande äganderätten till läroverkets nuvarande fasta egendom bleve bifallen.

Härvid syntes emellertid böra bestämmas, att åt läroverket förbehölles dispositionsrätten över skolgården och läroverkets samtliga lokaler, så länge dessa ej genom nybyggnader eller på annat sätt blivit för läroverket obehövligen, samt att under tiden bestämmanderätten över läroverkslokalernas användning i särskilda fall fortfarande skulle tillkomma läroverkets rektor.

Vad slutligen beträffar den sista delen av ansökningen erinrade överstyrelsen, att Lunds stifts byggnadskassas tillgångar den 31 december 1916 utgjorde 101,090 kronor 32 öre, att kassan, sedan av densamma, i enlighet med kungl. brevet den 23 februari 1917, till Landskrona stad utbetalts 10,000 kronor, ej häftade för några skulder eller åtagna förbindelser för byggande eller underhåll av läroverkshus, att ansökning om anslag ur densamma för allmänna läroverket i Kristianstad redan blivit till Kungl. Maj:t ingiven, att staden Hälsingborg iklätt sig skyldighet att tillhandahålla läroverkshus samt bostad eller i vederbörlig ordning bestämd hyresersättning åt rektor i enlighet med § 213 i gällande läroverksstadga, att staden Karlskrona iklätt sig samma skyldighet, mot villkor att byggnads- och underhållsskyldigheten i första hand tillgodoses genom läroverkets byggnadsfond eller de andra kassar eller tillgångar, som äro eller kunna bliva avsedda för byggande och underhåll av läroverkshus, samt att övriga städer inom Lunds stift utan några villkor eller förutsättningar åtagit sig nyss berörda skyldighet.

Bland läroverksstäderna inom Lunds stift intoge Lund i så måtto en särställning, att nämnda stad genom förut omförmälda överenskommelse med domkapitlet och domkyrkorådet i Lund den 27 april 1837 ansetts uttryckligen befriad från skyldighet att tillhandahålla läroverkshus åt högre allmänna läroverket därstädes samt bostad eller hyresersättning åt rektor. Då nu emellertid staden genom beslut den 9 juni 1916 under vissa villkor frånträtt denna sin rätt, torde densamma böra framför övriga städer inom stiftet anses berättigad till erhållande av bidrag ur stiftets byggnadskassa. Angående detta bidrags storlek hade domkapitlet på anförda grunder tillstyrkt, att bidraget måtte utgå med 25,000 kronor. I betraktande därav att högre allmänna läroverket i Lund vid upprepade tillfällen fått mottaga avsevärda bidrag ur berörda kassa, att kassan numera saknade andra inkomster än inflytande årliga räntor å kvarstående kapital samt att även vissa andra städer inom stiftet torde böra ifrågakommas med bidrag ur densamma, fann även överstyrelsen lämpligt, att ifrågavarande bidrag till Lunds stad utginge med 25,000 kronor.

Överstyrelsen övergick därefter till frågan om överlåtande på Lunds stad av läroverkets byggnadsfond. Sagda fond ägde vid 1916 års slut i tillgångar 5,429 kronor 11 öre och i skulder 66,199 kronor 98 öre. Fondens årliga inkomster under de fem åren 1912—1916 utgjorde i medeltal något över 5,320 kronor, dess lån amorteras med 1,050 kronor årligen och beräknas vara gäldade omkring år 1945. Det av stadsfullmäktige ifrågasatta övertagandet av byggnadsfonden skulle alltså inträda först efter sistnämnda år. Överstyrelsen erinrade i detta sammanhang, att flera liknande ansökningar tidigare blivit av Kungl. Maj:t beviljade, senast genom beslut den 25 april 1913 angående överlåtelse till Linköpings stad av läroverkshuset därstädes m. m., och fann skäligt, att samma förmån måtte beviljas Lunds stad, sedan staden under vissa villkor åtagit sig att bygga och underhålla läroverkshus för högre allmänna läroverket därstädes. För den händelse Kungl. Maj:t skulle finna gott besluta rörande denna fråga, torde det ifrågasatta medgivandet, såsom skett i föregående fall, böra avse endast en viss tid, förslagsvis högst 40 år, varjämte såsom villkor för detsamma torde böra föreskrivas, att staden dels iklädde sig kostnaderna för inredningen av de nya eller förändrade lokaler, som för läroverkets behov under sagda tid kunde erfordras, ävensom för den i samma lokaler behövliga fasta och lösa materiellen, dels åtog sig att under samma tid bestrida alla de utgifter, som eljest skolat kunna åligga läroverkets byggnadsfond.

Länsstyrelsen förklarade sig intet hava att erinra mot Lunds stads framställning, att läroverkets nuvarande fasta egendom överlämnades till staden med full äganderätt, men ansåg sig icke kunna förorda, att läroverkets byggnadsfond skulle övergå till staden. För stadens ekonomi saknade fonden nämnvärd betydelse och det föreslagna villkoret skulle beträffande fondens användning för sitt avsedda ändamål ställa läroverket i ett beroende av stadsfullmäktiges i varje fall fattade beslut, som ej torde vara lämpligt.

Justitiekanslersämbetet hade verkställt viss utredning rörande äganderätten till den åt läroverket upplåtna fasta egendomen i Lund och vidare anförde:

Kungl. Maj:ts brev till domkapitlet i Lund den 9 december 1836 visar, att Kungl. Maj:t antagit vissa av domkyrkorådet och staden Lund gjorda anbud om bidrag till hus för katedralskolan samt tillåtit, att vad som därutöver kunde erfordras till inköp och inredning av huset finge tillskjutas av stiftets byggnadskassa. I samma brev uppdrogs åt domkapitlet att avsluta handeln om ett generalmajoren M. Clairfelt då tillhörigt hus i Lund, vilket föreslagits till skolhus.

Med hänsyn till vad sålunda blivit upplyst om förvärvet av egendomen vid Stora Södergatan lär det icke kunna ifrågasättas annat, än att denna fastighet är statsegendom.

Mot läroverksöverstyrelsens hemställan i fråga om nyssnämnda fastighets överlåtande till Lunds stad, om tiden för påbörjandet av tillbyggnaden till samma

fastighet samt om anvisande ur stiftets byggnadskassa av 25,000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för nämnda nybyggnad hade justitiekanslersämbetet vid de remitterade handlingarnas granskning icke funnit något annat att erinra, än att, såsom i föregående liknande fall skett, stadens åtagande i fråga om tillhandahållande åt läroverket av erforderliga lokaler och lekplan ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor borde fastställas i skriftlig förbindelse, som överlämnades till domkapitlet, och att det torde böra bestämmas, vilken myndighet, som skulle äga att till staden utfärda överlåtelsehandling å ifrågavarande fastighet.

Vad angår läroverksöverstyrelsens hemställan om godkännande av det utav stadsfullmäktige uppställda villkoret, att läroverkets byggnadsfond skulle övergå till Lunds stad, fann justitiekanslersämbetet, att olägenheter för läroverket kunde följa av ett dylikt överflyttande; därest emellertid Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med förut fattade beslut i liknande ärenden, skulle vilja medgiva fondens överlämnande till Lunds stad, torde därför böra uppställas de av läroverksöverstyrelsen angivna villkor, vilka otvivelaktigt medförde vissa fördelar för läroverket.

Såsom jag förut erinrat, fann Kungl. Maj:t därefter genom beslut den 18 januari 1918 ej skäl bifalla stadsfullmäktiges ansökning, men anbefalldes samtidigt länsstyrelsen att lämna stadsfullmäktige tillfälle att göra den förnyade framställning i ämnet, vartill i ärendet avgivna yttranden och förhållandena i övrigt kunde anses böra föranleda.

Med anledning härav tillsatte stadsfullmäktige en kommitté för ärendets beredning med särskild anmodan till kommittén att taga i övervägande, huruvida icke till kostnadernas nedbringande några inskränkningar kunde göras i de planerade nybyggnadsarbetena. Kommittén lät därför utarbета ett förslag, enligt vilket läroverkets behov av lokaler skulle kunna tillgodoses genom iståndsättande av läroverkets gamla hus vid Svanegatan och inredning av vindsvåningen i den nuvarande nya byggnaden i stället för de förut ifrågasatta nybyggnaderna.

Vid sammanträde den 28 april 1922 behandlade därefter stadsfullmäktige frågan och beslöto därvid

dels vidtaga och bekosta erforderliga byggnadsåtgärder för tillgodoseende av läroverkets behov av ökade lokaler m. m. genom vare sig tillbyggnad till läroverkets nuvarande byggnad med fasad åt Grönegatan m. m. i huvudsaklig anslutning till av särskilda kommitterade framlagda tre ritningar enligt stadsfullmäktiges beslut den 9 juni 1916, eller ock omändringar av gamla läroverksbyggnaden vid Svanegatan jämte erforderliga ändringar i den nuvarande läroverksbyggnaden vid Grönegatan i huvudsaklig anslutning till av läroverksbyggnadskommittén nu framlagt förslag och av framlidne stadsarkitekten Axel E. Julén i ärendet uppgjorda ritningar, allt efter vederbörliga myndigheters godkännande

samt med åliggande för Lunds stad att efter sitt val hava påbörjat utförandet av ett av dessa alternativ före utgången av år 1923;

dels i övrigt bekosta de nödiga reparationer och underhållsarbeten, som hädanefter kunde komma att påkallas för läroverkets byggnader, i den mån medel härtill icke kunde erhållas ur läroverkets byggnadsfond, ävensom, med förbehåll om rätt för stadsfullmäktige att själva pröva behoven, erforderliga nybyggnader;

dels ock tillhandahålla läroverket vid uppstående behov byggnadstomt och lekplan av erforderlig storlek samt bostad åt rektor eller skälig hyresersättning åt denne på sätt i läroverksstadgan §§ 213 och 216 närmare förmäles;

allt med stadens frånträdande i dessa avseenden av dess rätt på grund av överenskommelsen den 27 april 1837 mellan domkapitlet, domkyrkorådet och staden mot nedan omförmälda vederlag, förutsättningar och villkor:

1:o) att till staden överlämnades med full äganderätt läroverkets nuvarande fasta egendom i Lund med samtliga därå uppförda, läroverket tillhöriga byggnader, så snart underhållsskyldigheten av läroverkets lokaler av staden övertagits och den nu ifrågasatta utvidgningen av desamma efter ettdera av förberörda två alternativ hunnit vidtagas, dock med iakttagande, att dessförinnan eventuellt utfallande brandstod tillfölle läroverkets byggnadsfond och att jämväl de byggnader m. m., som därefter tillhandahölles läroverket av staden, skulle anses som stadens egendom, men läroverket äga fri dispositionsrätt över samtliga däri inrymda lokaler jämte skolgården, så länge dessa vore för läroverket behövlige;

2:o) att staden omedelbart finge fri dispositionsrätt över den del av gamla läroverksbyggnaden, som läroverket, därest det förra byggnadsalternativet bringades till utförande, icke behövde, med skyldighet dock för staden att vid eventuell om- eller tillbyggnad av densamma tillse, att ljusförhållandena i den nuvarande nya läroverksbyggnaden icke försämrades; skolande sådan dispositionsrätt icke tillfalla staden, därest det senare byggnadsalternativet bleve utfört;

3:o) att för ifrågavarande byggnadsalternativ, vilket som valdes, ett bidrag av 40,000 kronor bereddades staden från Lunds stifts byggnadskassa, skolande dock, därest Kungl. Maj:t ansåge nödvändigt begränsa bidraget till 25,000 kronor, beviljandet av det högre bidraget icke anses som ett oeftergivligt villkor för stadens utfästelser;

4:o) att läroverkets byggnadsfond skulle helt övergå till Lunds stad, sedan de sparbankslån guldits, som läroverket för sina byggnadsbehov redan upptagit, med åtagande från stadens sida att, sedan fonden av staden övertagits, använda medlen endast för de i § 219 läroverksstadgan föreskrivna behov, och med befogenhet för läroverkets kollegium att, efter därom gjord framställning, få sig årligen av stadsfullmäktige anvisat ur fonden erforderligt belopp för omedelbar disposition till de i nämnda § omförmälda ändamål, ägande kollegiet, därest det funne det anvisade beloppet otillräckligt hos Kungl. Maj:t påkalla den ändring i stadsfullmäktiges beslut, som de föreliggande förhållandena och fondens tillgångar kunde medgiva; och skulle byggnadsfonden jämväl efter det staden övertagit byggnadsskyldigheten för läroverket äga rätt att från varje ej därifrån vederbörigen befriad lärjunge komma i åtnjutande av samma terminliga avgift, som vore

eller bleve i allmän författning bestämd att till byggnadsfond för högre allmänt läroverk utgå; och

5:o) att läroverket tillförsäkrades att få sitt behov av lärarkrafter fyllt, så snart erforderligt anslag av riksdagen beviljats.

I den 4 maj 1922 daterad ansökning anhöllo därefter stadsfullmäktige i anslutning till sitt sist omnämnda beslut hos Kungl. Maj:t

dels att till staden Lund skulle överlämnas med full äganderätt läroverkets nuvarande fasta egendom i staden med samtliga därå uppförda läroverket tillhöriga byggnader, så snart underhållsskyldigheten av läroverkets lokaler av staden övertagits och den nu ifrågasatta utvidgningen av desamma efter ettdera av föreliggande två alternativ hunnit vidtagas, dock med iakttagande, att dessförinnan eventuellt utfallande brandstod skulle tillfalla läroverkets byggnadsfond och att jämväl de byggnader m. m., som därefter tillhandahölles läroverket av staden, skulle anses som stadens egendom, men läroverket äga fri dispositionsrätt över samtliga däri inrymda lokaler jämte skolgården, så länge dessa vore för läroverket behöfliga;

dels att staden omedelbart finge fri dispositionsrätt över den del av gamla läroverksbyggnaden, som läroverket, därest det förra byggnadsalternativet bringades till utförande, icke behövde, med skyldighet dock för staden att vid eventuell om- eller tillbyggnad av densamma tillse, att ljusförhållandena i den nuvarande nya läroverksbyggnaden icke försämrades; skolande sådan dispositionsrätt icke tillfalla staden, därest det senare byggnadsalternativet utfördes;

dels att för ifrågavarande byggnadsalternativ, vilket som valdes, ett bidrag av 40,000 kronor bereddes staden från Lunds stifts byggnadskassa, skolande dock, därest Kungl. Maj:t ansåge nödvändigt begränsa bidraget till 25,000 kronor, beviljandet av det högre bidraget icke anses som ett oeftergivligt villkor för stadens utfästelser;

dels ock att läroverkets byggnadsfond skulle helt övergå till Lunds stad, sedan de sparbankslån guldits, som läroverket för sina byggnadsbehov redan upptagit, med åtagande från stadens sida att, sedan fonden av staden övertagits, använda medlen endast för de i § 219 läroverksstadgan föreskrivna behov och med befogenhet för läroverkets kollegium att, efter därom gjord framställning, få sig årligen av stadsfullmäktige anvisat ur fonden erforderligt belopp för

omedelbar disposition till de i nämnda paragraf omförmälda ändamål, ägande kollegiet, därest det funne det anvisade beloppet otillräckligt, hos Kungl. Maj:t påkalla den ändring i stadsfullmäktiges beslut, som de föreliggande förhållandena och fondens tillgångar kunde medgiva; och skulle byggnadsfonden jämväl efter det staden övertagit byggnadsskyldigheten för läroverket äga rätt att från varje ej däriifrån vederbörligen befriad lärjunge komma i åtnjutande av samma terminliga avgift, som vore eller kunde bliva i allmän författning bestämd att till byggnadsfond för högre allmänt läroverk utgå.

Över denna stadsfullmäktiges nya framställning hava yttranden avgivits av rektor och läroverkskollegiet vid högre allmänna läroverket i Lund samt av länsstyrelsen i Malmö, domkapitlet i Lund och skolöverstyrelsen.

Samtliga dessa myndigheter hava därvid tillstyrkt bifall till framställningen.

Skolöverstyrelsen har anfört, bland annat, följande:

Beträffande frågan om läroverkets byggnadsfonds överlåtande på staden har överstyrelsen så mycket mindre att erinra däremot, som stadsfullmäktige genom en särskild bestämmelse velat bereda läroverkskollegiet möjlighet att hos Kungl. Maj:t påkalla ändring i stadsfullmäktiges beslut angående årligt anslag för omedelbar disposition till de i § 219 läroverksstadgan omförmälda ändamål. Sagda fond hade vid slutet av år 1921 i tillgångar 1,673 kronor 74 öre och i skulder 57,266 kronor 85 öre. Fondens årliga inkomster under åren 1919—1921 utgjorde i medeltal 7,716 kronor 60 öre.

Departement-
schefen.

Genom den nya framställningen från stadsfullmäktige i Lund synes mig frågan om ordnandet av förhållandet mellan staten och staden Lund beträffande byggande och underhåll av lokaler för högre allmänna läroverket därstädes hava kommit i ett gynnsammare läge, än när Kungl. Maj:t den 18 januari 1918 förklarade sig icke bifalla stadsfullmäktiges då föreliggande framställning i ärendet. En jämförelse mellan sistnämnda framställning och den nu gjorda ger vid handen, att stadsfullmäktige nu gjort följande ändringar och tillägg, nämligen *dels* förbehållit sig rätt att vid utförandet och bekostandet av erforderliga byggnadsåtgärder för tillgodoseende av läroverkets behov av ökade lokaler m. m. välja mellan två alternativ, det ena innebärande tillbyggnad till läroverkets nuvarande byggnad med fasad åt Grönegatan och det andra avseende omändringar

av gamla läroverksbyggnaden vid Svanegatan jämte erforderliga ändringar i den nuvarande läroverksbyggnaden vid Grönegatan, *dels* uttryckligen medgivit läroverket fri dispositionsrätt över samtliga lokaler i de byggnader, som hädanefter komma att tillhandahållas läroverket av staden, jämte skolgården, så länge dessa äro för läroverket behövlige, *dels* förklarar, att beviljandet av ett bidrag av 40,000 kronor från Lunds stifts byggnadskassa för ifrågavarande byggnadsalternativ icke skall anses som ett oeftergivligt villkor för stadens utfästelser, därest Kungl. Maj:t anser nödvändigt begränsa bidraget till 25,000 kronor, *dels ock* i fråga om överförandet av läroverkets byggnadsfond till Lunds stad gjort det tillägg till bestämmelsen om rätt för läroverkskollegiet att, efter därom gjord framställning, få sig årligen av stadsfullmäktige anvisat ur fonden erforderligt belopp för omedelbar disposition till de i § 219 läroverksstadgan omnämnda ändamål — det vill säga till underhåll av och övriga utgifter för läroverkets fastigheter — att kollegiet skulle äga hos Kungl. Maj:t påkalla den ändring i stadsfullmäktiges beslut, som de föreliggande förhållandena och fondens tillgångar må kunna medgiva. Slutligen hava stadsfullmäktige genom sitt senare beslut åtagit sig att påbörja utförandet av ifrågavarande byggnadsarbeten före utgången av år 1923.

Genom de sålunda vidtagna ändringarna i stadsfullmäktiges föregående beslut har frågan kommit i det läge, att en för staten antaglig överenskommelse torde kunna vinnas, varigenom den ännu gällande överenskommelsen av den 27 april 1837 blir upphävd. Det synes vara önskligt, att jämväl i Lund de allmänna bestämmelserna om kommuns skyldighet att bygga och underhålla för allmänt läroverk nödvändiga lokaler samt tillhandahålla bostad eller vederbörlig hyresersättning åt rektor bliva gällande. Jag är alltså beredd att tillstyrka ingäendet av en överenskommelse med staden Lund på i huvudsak de villkor, som angivas i stadsfullmäktiges senaste framställning. Vad beträffar de av stadsfullmäktige angivna alternativa förslagen till ombyggnad av läroverkets nuvarande byggnader, ber jag få i detta sammanhang påpeka, att innan något av berörda förslag slutligt fastställs, det bör noga tillses, att detsamma fullt tillgodoser läroverkets behov av lokalutrymme. I vissa avseenden synes nämligen detta vara väl knappt beräknat.

Såsom framgår av stadsfullmäktiges senaste framställning, hava

fullmäktige däri icke upptagit det vid sammanträdet den 28 april 1922 såsom förutsättning för stadens åtaganden uppställda villkoret »att läroverket tillförsäkrades att få sitt behov av lärarkrafter fyllt, så snart erforderliga anslag av riksdagen beviljats». Stadsfullmäktige torde härigenom få anses hava frånfallit detta yrkande, vilket frånfallande otvivelaktigt icke oväsentligt underlättat uppnåendet av en överenskommelse mellan statsverket och staden. Jag skulle nämligen icke kunna förorda att ett dylikt villkor godtoges från statens sida, enär det möjligen kunde anses grundlägga en skyldighet för staten att tillgodose katedralskolan i Lund med lärare framför andra statens läroverk. Givet är emellertid, att de lärarkrafter å ordinarie eller extra stat, till vilka riksdagen må komma att anvisa medel, böra efter en ingående och samvetsgrann prövning fördelas på de särskilda läroverk, där de kunna anses mest behövlige. Å andra sidan är det självfallet, att läroverket liksom hittills i samma mån som statens övriga allmänna läroverk kommer att få sitt behov av lärarkrafter fyllt inom ramen för tillgängliga anslag.

Såsom jag förut anfört, har justitiekanslersämbetet i sitt i ärendet avgivna utlåtande förklarat, att det icke kunde ifrågasättas annat, än att läroverkets nuvarande fastighet är statsegendom. Då äganderätten till denna fastighet skall avstås till Lunds stad, torde riksdagens medgivande härtill erfordras. Samtycke till sådant avstående torde därför böra inhämtas, varefter jag, sedan riksdagens svar å dylik framställning ingått, åter torde få föredraga ärendet till slutligt avgörande.

Jag får därför nu hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att den Kungl. Maj:t och kronan tillkommande rätt till nuvarande läroverkstomten i Lund med därå uppförda byggnader må avstås till Lunds stad, dels under förutsättning att staden förbinder sig att, i den mån medel därtill icke kunna erhållas från läroverkets byggnadsfond, för framtiden tillhandahålla högre allmänna läroverket i Lund erforderliga lokaler på sätt, som i vederbörlig ordning godkännes, jämte lekplan ävensom bostad eller i vederbörlig ordning bestämd hyresersättning åt läroverkets rektor, dels ock i övrigt på de villkor,

som Kungl. Maj:t må föreskriva i huvudsaklig överensstämmelse med vad av stadsfullmäktige i Lund i skrivelse den 4 maj 1922 hemställts.

Till denna departementschefens av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall ävensom förordna, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Harald Frisk.